

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה
פרשת וחי
מס' שבועות יז: עד יט.
פרשת שמות
מס' שבועות יט: עד כא:

תנ"א וא מן ליתם רב" נחוראי
ואר אבא לטבתאיין אן ארבע תיהין
מובר רבנא שליטאי בסיסא קידושין

מבנינו יונת התאחדותנו

י"ף ע"י: התאחדות אברכים דקהל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סוף זמן קרי"ש

עש"ק וחי
9:05

עש"ק שמות 9:05

מאן דלא קרי קריש בענתה
בנדיז הוא כל ההוא יומא
הדיק בלק סוף.

בי"ה

שנה י"א גליין י"ג (תיב)

י"ג טבת תשס"ט

ויחי

אוצר הגנוז

כוחו העין להרע ולהטיב

וידגו לרב בקרב הארץ - ר' יוסי רבבי תנינא אמר מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהם אף ארעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם.
"העין" הוא רוחני, ולכן כתב הגר"א (בבבן שלמה פ"י אות כ"ב) שתינוק לא רואה מיד, כי כדי להשתמש עם העין צריך קצת דעת. ומכיוון שהוא רוחני יש בכוחו להזיק, ומכיוון שהוא רוחני לכן אין העין סובלת נגיעה של אצבע לתוכה (אור החיים דברים לב, י) בת היענה מפרה את ביציה מרחוק, שמביטה עליה בעיניה, ולכן שיעקר כוחה בעין שמה "עין" שהוא אותיות עין, וכבר הובא ביעביץ (בפירושו על מעמדות יום א' במשנה ב"ז מכלים משנה י"ד) שלכן נהגו בארצות תורגומא שתולין ביצת בת היענה בבית הכנסת, כדי לעורר האדם על הכוונה, ולא יביט הנה והנה, ושיתרבו בתפלתו, שביצת היענה מזכירה שיש כח עצום לעינים.

ולכן אסרו חז"ל לעמוד על שדה חבירו בזמן שאוסף התבואה, כדי לא להטיל עין רעה בשדה חבירו, ודין זה נאמר גם לצדיק וירא ה', כי עין בטבעו יכול להזיק גם שלא בכוונה, ולכן מצוונו (בבב"ב י"ד, א) כשהצליח רב אחא בר יעקב לכתוב ספר תורה שהתאים הקיפו כרחבו, שצריך לזה אומנות עצומה, יהבו ביה רבנן עינייהו ונת נפשיה, הגם שבדאי לא היה להם כוונה חלילה לה. וכן חנניה מישראל ועודיה לא שלטה בהם האש של נבוכדנצר ונשאר חיים, ובגמ' פסחים מבואר לחד מ"ד שמד לאחר כך מתו מעין הרע שהיו הכל תמיהים עליהם.

סגולת חוט אדום נגד עין הרע

הנה העולם נהגו לכרוך על היד חוט אדום לעין הרע, וכך מפורש בש"ת באר משה (שטרין) (ח"ס סי' לו אות ג) ז"ל: שאלה, אם יש מקור למנהג לקשור חוט שני מפני עין הרע על התינוק ועגלתו וכיוצא. השבתי כן היה המנהג, והכל עשו כן. כן בדקדוק לקשור חוט שני אדום על עגלה או מטת התינוק מפני עין הרע, וכל אלו הג' מנהגים בכלל מנהג נשים זקנות שעליהם כ' הרשב"א שאל יזלזלו בדבריהן ובמנהגיהם כי בודאי יסודתם בהררי קודש גם עם נעלם הטעם ממנו, עכ"ל.

אמנם בספר סגולת הבעש"ט (אות ע' עמוד כ"ו) כתב: יש להעיר ע"ז קצת, מדברי התוספתא שבת (פ"ה הל' א) והקושד מטולטלת על ירכו חוטי אדום על אצבעו וכ' הרי זה מדרכי האמורי וכ' עי"ש, וביותר כ' בראשית חכמה (פרק דרך ארץ שער ד אות טז ד"ה אלו הן דף ביה: - והוא חוץ מדברי התוספתא הנ"ל שהביא (הוא ז"ל) שם (אות טו): איזהו מעונן וכ' והקושד על אצבעו חוט אדום וכ' - ר' צדוק אומר הקושד על ידו חוט אדום הרי זה מדרכי האמורי. (ומקור דבריו הקדושים הם התוספתא שם פ"ח הל' ד) הקושד חוט [על גבי] אדום ר"ג אומר אינו מדרכי האמורי ור"א בר צדוק אומר הרי זה מדרכי האמורי, עי"ש. הגם שבמנחת בכורים שם פ"ז ע"ג אדום - דבר אדם. וכן בפ"י חסדי דוד: הקושד ע"ג אדום, אולי זהו מה שראיתי כשאירע לאדם מין חולי כמו נגיפת אדום שק' ראזע נותנין עליו כמין קשר לנחש ויש עושין קשר ממש בחוטי, עי"ש. וא"כ אין זה שייך לקושד חוט אדום על ידו כלל, מ"מ גר"א דצ"ל שהראשית חכמה לא גרס על גבי' ולכן פ"י הקושד חוט אדום - היינו הקושד על ידו חוט אדום.

(המשך בעמוד ד)

הידוע כל איבריו נעשו פגומים ר"ל, שבחי' החטא בכח כל האיברים ועי"כ קשה התשובה בזה והעצה היעוצה, לעבור השי"ת במסניף אמיתית חוה תקנה לכולם עיי"ש. וכיון שהוא פסק כן ראי' הלקחא הכי, אך צריך שלא ישטה האדם א"ע, אלא שיקבל ע"ע מסניף ברעותא דלבא וכונה אמיתית, ובאמת בדור שפל כדורנו צריך מסניף לתורה ולמצות ולכל עובדא טובא, וחולת זה אי"א לעמוד בנסיונות הקשים מאד, והתחלת גדר המסניף הוא לוותר על תאוותיו ורצונותיו בשביל רצון הבורי' וקיום התומ"צ, דאם אין מותרין מאומה אין זה בגדר מסניף כלל, ולוותר על המותרות ותאוות ולהתרחק מצי"ט שערי היתר שלא ישל בשער א' של איסור.

דברי יואל

בעקבתא דמשיחא העצה להתגבר באסיפת חברים

פעם בא אחד מהחסידים החשובים ביותר לפני הה"ק מריזין ז"ע, וביקש ממנו שיאמר לו איזה דבר טוב שיהיה לו תמיד לתועלת, ואמר לו הה"ק מריזין ז"ע: דע לך, דקודם ביאת המשיח יעמוד האמונה והדת כולה על חוט השערה, והעצה להתגבר ע"ז הוא ע"י אסיפת חברים מקשיבים בכל שבת קודש ולדבר מצדיקים, ויהי זאת לתועלת לחיזוק הדת והאמונה. והו שרמו יעקב אבינו "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", יקרא הוא מלשון קר וצון, אחרית הימים היינו בעקבתא דמשיחא שאז תהי' קריירת גדולה בעיני האמונה, התרופה על זה הוא האספו בשבת אחים ולדבר מאמונת אלקים ואמונת צדיקים. וסיים הה"ק מריזין ז"ע לאותו חסיד, אני מתנה אתכם ג' דברים, א' שתוכרו את דבריי, ב' שתקיימו את דבריי, ג) שתספרו זאת ברבים

נר ישראל

בזכות שבונים בית נאמן בישראל

אחד מתלמידי החתם סופר ז"ע שאל פעם את רבו מרן החתם סופר ז"ע, על מה שכתבו המפרשים (סוף ירושלמי מעשר שני) רמז לשיטת הירושלמי דקודם יבנה בית המקדש ואח"כ יבא משיח צדקינו מברכת יעקב אבינו ע"ה שאמר וברם ענבים סותה ו"ענבים" ראשי תיבות "עת נבנה בית יבוא משיח" עכ"ל, וא"כ לדין הנקטינן כשיטת הבבלי דמקודם יבוא משיח ואח"כ יבנה הבית, מה נעשה עם הרמז של "ענבים", ענה לו החתם סופר, בזכות שבונים בתים של יראים ושלמים בעלי תורה ויראת שמים אמיתית, נוכח במהרה לביאת המשיח, חוה כוונת הרמז של ענבים, עת נבנה "בית" יבוא משיח, היינו הבית של בעלי תורה.

בישרון מלך

להוסיף בעבודה לפי שכלו

ויקרא לבנו יוסף, לכאורה היה לו לומר לבנו יוסף. אך הענין הוא מה שהאדם מקיים התורה שאינו עובר על מצותיו אינו אלא במדרגת עבר שאינו עובר על מצות אדוניו, אבל להיות נקרא בן למקום צריך לעשות לעצמו גדרים וסייגים ולהוסיף בעבודה לפי שכלו הוה ממדרגה למדרגה והוה ויקרא לבנו, פירוש מי הוא בנו ליוסף שמוסיף תמיד כנ"ל

נעם אלמלך

מדרגה בנותנת צדקה

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. לכאורה הנה המ"ם של מאשר הוא מיותר. ואמר אי"ז זצ"ל, אחר שמנה ומספר שבחן של שבעים זה במדה זו וזה במדה זו, כשכא אל אשר אמר מאשר כלומר והמדה טובה מאשר מה היא, שמנה לחמו. פי, לעצמו פת לחם לבד ה" שמן אצלו, ולאחרים והוא יתן מעדני מלך וד"ל. ועיין באלשיך קצת כעין זה.

דברי ישראל

פרנסה עם עבדות ה'

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. היינו שהשי"ת ישפיע כל טוב ויהיה פרנסה ברוח גדול וכל טוב וידושן בכל טוב, רק השי"ת ישפיע חכמה בינה ודעת, וישכילו כל זאת שלא יהיה ח"ו בגדר וישמן ישורון ויבעט (האוינו לב טו), רק אדרבה יעבדו את השי"ת על ידי זה, והיה למלכא עילאה ית"ש שעשועין וגיל וחדוה ועידון כביכול, והיינו מאשר שמנה לחמו שידושן בכל טוב, באופן והוא ר"ל ההשפעת טוב הנ"ל, יתן מעדני מלך עידון ותענוג למלך מלכו של עולם יתברך שמו כנ"ל.

ישמח משה

המסתכל בדמות פניו של צדיק

בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. על דרך הידוע כשמסתכל בדמות פניו של צדיק מזה באה הארה לנשמת המסתכל בו וההיפוך בדמות אדם רשע ולכן אסור להסתכל בדמות אדם רשע (מגילה כח), וזה יש לומר, בן פורת עלי היינו שיש עליה, עין היינו לאותו עין שמסתכל בו, בנות היינו נשמות של ישראל, צעדה דוחקים עצמם לילך ולצעוד ולהסתכל בו, וזהו עלי שור היינו מפני שיש להם עליה מן ההבטה והסתכלות בדמות אור פניו הקדוש והבן.

דגל מתנה אפרים

מסירות נפש תיקון לחטאים

כתב בספח"ק דברי חיים (פ' נוה) ולכן קשה התשובה על חטא זה, דצריך לתקן אבר הנפגם בסיבת החטא, וכתבא

כתב בשו"ת מנחת אלעזר עובדא ידענא, הנודע ומקובל ביננו, כי רבינו הקדוש הגאון איש אלקים מוה"ר אלימלך זי"ע מליזענסק, בעל נועם אלימלך, צוה לבת אחותו, שהיתה אמו של זקיני, הגה"ק מוה"ר רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע, בעל בני יששכר, לקרוא לבנה הנזכר בעל בני יששכר, עוד טרם הולדו, בשם "אלימלך" כשמו. וכשהובא לפניו זקיני הנזכר, כמו בן ג' שנים (נחיים חיות), והודיעהו כי שמו "צבי אלימלך" הקפיד, על מה ששינו והוסיפו עוד שם אחד על שמו.

כשהיה בעל בני יששכר עדיין ילד קטן, הביאוהו הוריו אל קדושת דודו הרבי ר' אלימלך זי"ע, אשר החזיקו על זרועותיו הקדושים, ונתן לו את ברכתו הקדושה, ואמר עליו: "זה הקטן גדול יהיה".

כתב בסי' עבודת הבורא עי' מ"ד בשם שומר אמונים, שרבינו ר"ר אלימלך היה מקפיד על אמו של רבינו הקי' ר"ר צבי אלימלך (בעל הבני יששכר) שקראה אותו בשם צבי אלימלך, ואמר אם היו קוראים אותו אלימלך היה ממש כמו מלך, דהיינו שהיה גדול כמו הר"ר אלימלך ז"ל.

מנהג רבותינו

שאלו אותו מדוע הוא משנה בכמה ענינים ממנהג רבו, הגאון הקדוש רבינו מוה"ר רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, והשיב, כי גם בזה הוא נוהג כמנהג רבו, שגם הוא לא עשה הכל כמנהג רבו, כפי מה שהבין לצורך עבודה, כפי שורש נשמתו וצורך הדור, וכיוצא, עכ"ה.

שר העליון

סיפר הגה"ק מקיוויאשד זצ"ל: כשנתקבל רבינו בעל בני יששכר להיות אב"ד במונקאטש [בשנת תקפ"ה], ביקש רבינו מהרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, שיסע עמו ביחד למונקאטש, ולא הסכים הרה"ק מזידיטשוב לנסוע אתו עמו למדינת הגר, כי אמר, שמתירא מהשר העליון של אונגארן. והבטיחו רבינו בעל בני יששכר שלא יזיק לו, וקבל עליו אחריות על זה, אז נרצה לבקשתו, ונסעו יחדיו למונקאטש. ובעת ההוא שאל הרה"ק בעל עטרת צבי את רבינו בעל בני יששכר, אם הוא מכיר את השר העליון הני"ל, והשיבו, כן! ונתן לו סימן, שיש לו חריץ על מצחו.

כשהיה פעם אחת קור גדול ונורא, קילל את השרים הממונים על זה השלג וקור וכו'.

איש על העדה

בימיו היו בעירו אנשים שהיה דעות נפסדות בקרבם, אבל לעיני כל התנהגו בכשרות, ובגודל קדושתו פעל, שיצאו מן הדת והשתמדו לעין כל. ועשה כן הצדיק, למען לא ישחיתו [את] אחרים בדעות נפסדות, והבין כי להחזירם למוטב אי"א.

אעתיק לך מה שכתב מו"ה הגאון החסיד מטארנאפאל זי"ל. בהקדמת ספרו שו"ת חבצלת השרון זי"ל: ושמעתי מאיש אחד, זקן ואיש תם וישר, שסיפר לי מה שאזניו שמעו, מהרב הקדוש מהרצ"א זצ"ל מדינוב, בהיותו אצלו בחברותו על שבת קודש, ובשעת הסעודה השלישית אמר

היקולא דצדיקיא

הגה"ק בע"ל בני יששכר זצ"ל
י"ה טבת שנת תר"א לפ"ק

תורה בהתלהבות מאוד, על הלומדים חכמותיהם ולשוונותיהם, והתחיל לדבר מראש המשכילים מענדעלזאהן, שהפך את מדינת אשכנז למינוח, ומוגדל התלהבות עמד על רגליו ואמר בזה"ל: רבונו של עולם! יוכל להיות שאותו רשע כבר סבל על כל עונו, ועתה מגיע לו גן עדן, על שהיה פרומע-דושע, (שאמרו עליו שבפועל היה מקיים כל המצוות). אנו מבקשים אותך, שבכל מקום שהוא עכשיו, תוריד אותו משם לשאול תחתית, יען שהחטיא את הרבים, והפך הרבה מישראל לאפיקורסים וכופרים.

בני יששכר יודעי בינה

הרה"ק מצאנו זצלה"ה אמר "אשר בספר בני יששכר נגזו האור הגנוז" והרה"ק מהר"י מבעלזא זצלה"ה אמר כדומה לזה, "שהספר בני יששכר הוא האור הגנוז".

כתב בנו הרה"ק מוה"ר אלעזר מלאנצוהא זצלה"ה, בהקדמה לספרו יודעי בינה וז"ל: כי ידוע לתלמידי מרן אשר כבוד אממ"ו קרא שם ספרו בני יששכר, בעבור כי רבו המובהק לו אשר מפורסם לבעל רוח הקודש [הוא אדמו"ר הקדוש זצלה"ה מלובלין] חוה ברוח קדשו שהוא משבטו של יששכר, וכשחזו בו כדרכו בקודש אמר שהוא חזיון טוב, ויותר ממה שכתב כאן בכתב, נאמר בעל פה, כפי מה שהעיד ר' חיים בער ע"ה משב"ק של הרה"ק ממונקאטש זצלה"ה, מפי רבו הני"ל, שמקובל במשפחתו שעוד אמר לו הרה"ק החוזה מלובלין, "שהוא היה מיושב לשתת הגזית בבית דינו של חשמונאים" [אשר רובם משבט יששכר כפי מה שכי' רבינו במאמר שרי ביששכר, בתחילת].

זאת התורה!

בספה"ק בני יששכר מאמרי כסלו טבת מאמר י"ד או"ב, מביא ודורש על הא דנאמר בספר יצירה "המליך אות ס' ברוגז". ובאמת זה אינו, דבספר יצירה נאמר "המליך אות ע' ברוגז" וכן הגה"ק בעל בני" מעתיק זה בספרו במאמרי כסלו טבת מאמר א' או"ג, ומאי שנא כאן. הגיד ע"ז נכדו בעל שאר ישוב מקיוויאשד זצ"ל, שמקובל בידו, שזקנו הגה"ק טעה בזה! והוא להראות, שאף שנכתב הספר הקדוש הזה ברוח הקודש, יכולים לטעות! - ועי' בסי' אג"ש דכ"ג בהג"ה בשם הגה"ק בעל מנח"א ז"ל, שהספר בני יששכר זיקק וסידר והעתיק מחברו ג' פעמים, וזה שלפנינו הוא העתקה שלישית! ועי' בסי' ויואל משה ח"א סו"ס קע"ט זי"ל: ונודע אשר הקדוש [בעל בני יששכר] הני"ל, היה מגדולי תלמידי

הבעש"ט הקי' בדורו, אשר הסכימו כולם שכל דבריו ברוח הקודש!.

הגה"ק מקיוויאשד זצ"ל סיפר: כשהובא הספר בני יששכר להגה"ק השר שלום מבעלזא, פתח הארגו שהיה מלא מטבעות של כסף, ואמר לאשר הביא את הספר, קח את הכל.

בהשיחה הראשונה של הגה"ק מבלאזשוב עם תלמידו מו"ר הרה"צ רבי אהרן ז"ל בעל שומר אמונים, שאל לו איזה ספרי חסידות הוא לומד? והשיב מו"ר באיזה ספרים אשר הוא לומד, אמר הגה"ק על זה בזה הלשון: איך זאג אבער, אז די דארפסט לערנען דער עיקר, דעם ספר בני יששכר! ואמר עוד מו"ר, שהוא לומד גם סה"ק נועם אלימלך, והרים הגה"ק את ידיו למעלה, ואמר, נועם אלימלך איז טיף טיף בלי שיעור, מ'דארף לערנען א שטיקל נועם אלימלך, גלייך ווי מ'זאגט א שטיקל זוהר! חסידות צי וויסן און פארשטיין, דארפסט לערנען דעם זיידנס ספרים.

עובדות

סיפר לי הגה"צ מהעלמען ששמע מפי הגה"ק אדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא זצוק"ל אבדק"ק מונקאטש בעל מנחת אלעזר, כי כאשר נתקבל זקיני הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע לאבדק"ק מונקאטש, והגיע התור ליסע ולקבל שם את משרת הרבנות, הי' לבו מהסס לילך שם, מחמת שעיר מונקאטש יצ"ו, הי' מרכז לחסידי זידיטשוב, על כן בקש מאת הרה"ק רבינו צבי הירש מזידיטשוב זי"ע בעל עטרת צבי, שיתלה עמו בדרך, להיות נוכח בעת ההתמנות במונקאטש, והרה"ק העט"צ נעתר לבקשתו, ונסע עמו עד עיר וערצקי אשר בגבול ארץ גאליציע ואונגארן, ולא אבה לנסוע עמו הלאה, מחמת שחשש לבוא אל ארץ אונגארן, ובקשו הבני"י להמשיך עמו הדרך עד מונקאטש, ועד בכלל, אז שאלו העט"צ, אם הוא מכיר את השר של מעלה הממונה על ארץ אונגארן, והשיב כן, ושאלו איך הוא נראה, והשיב הבני"י כי יש לו כובע ירוק, ובמצחו יש סדק, ואמר לו העט"צ, תדע נאמנה, כי סדק הלזה אני עשיתי לו במצחו, אז הבטיח לו הבני"י שהוא ערב בעדו שלא יאונה לו כל רע, ובאופן זה הסכים העט"צ לנסוע, ונסעו יחד עם בואם לעיר מונקאטש, ויהי כבואם שמה, אין ויהי אלא לשון צרה, כי הגיעו הרצים דחופים ומבהולים להודיע אל הרה"ק העט"צ, כי בתו נחלתה לי"ע, והגיעה נפשה עד שערי מות ר"ל, וכשמוע העט"צ את זאת, שלח שליח להודיע ע"ז אל הגה"ק הבני"י, ולהתרעם עליו, הלא הוא הבטיח לו שלא יארע שום משול, ומה זה הגיע לו ככה, וכאשר הגיע השליח אליו, לא הי' ביכלתו למסור אליו את דבר שליחותו, כי הדלת הי' סגור, ולא הי' מניח לפתחו, וחזר השליח אל הרה"ק מזידיטשוב, וסיפר לו הדבר, אז אמר הרה"ק אלך אני בעצמי ואגיד לו, והלך, וכאשר הגיע שמה והניח ידו על הקלאמקע של הדלת, מיד פתח הגה"ק הבני יששכר את הדלת ואמר, עס איז שוין אלעס גוט... וכן הי' כי באותה שעה שבה רוחה אליו, ושם רפא לה. (אמרי דבש)

(המשך בעמוד ד)

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם וגוי וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה.

ויבואר על פי מה שכתב בשיר מעון (הנדפס בתורת משה חתם סופר לראש השנה) לפרש סמיכות הכתובים (תהלים פא ד) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיגנו וגו' עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. דהנה דרך בני אדם אם המה מעונים ומדוכים מכל צד בדיוטא תחתונה, ואומרים אבדה תקותינו נגזרו לנו, ועל ידי זה אינם מתאמצים בתשובה ותפלה וצדקה, בחשבם דבלאו הכי אין עוד תקוה ומתיאשים מן הישועה, אבל באמת לא כן הדבר, כי ישועת ה' כהרף עין, הלא ראינו יוסף שהיה עבד בבית האסורים ולא עלה על לבו שיושע עוד, ופתאום ברגע אחד (ביום ראש השנה) הוציאוהו מבית הבור חפשי לגמרי, ולא עוד אלא שנעשה מלך ושליט בכל ארץ מצרים. וזה שאמר הכתוב תקעו בחודש שופר, להתעורר לתשובה, כדרשתם ז"ל (ויק"ד פכ"א ט"ו) חדשו מעשיכם, שפרו מעשיכם. וכדי שלא יעלה על לבכם להתייאש מן הישועה, ולחשוב שתשובתם אינו מועיל עוד, על זה אמר עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים, וזה לך האות כי ישועת ה' כהרף עין, ועלינו להתעורר בתשובה ותפילה, ולה' הישועה, עכ"ד.

ועל פי זה ביאר כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה (ידועי תרועה אות כד) מאמר המדרש (ויק"ד פכ"א ט"ו) אמר רבי יאשיה, כתיב (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, וכי אין אומות העולם יודעים להריע, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים. ודקדקו המפרשים במה יודעין ישראל לרצות את בוראן בתרועה יותר מכל אומה ולשון. דהנה תרועה פירושו גנוחי גנח ילולי ליל (ראש השנה לג), ויחינו אף בזמן שבני ישראל הם בדיוטא התחתונה בצרה ובשביה בגנוחי ילולי, עם כל זה אינם אומרים לנפשם נושא, אלא ה' באור פניך יהלכון, כי מתחזקים באמונה ובטחון בה', כי ישועת ה' כהרף עין, ובכל יום אחכה לו שיבא, ומתוך כך מתעוררין לתשובה ותתיקן המעשים. ועל זה דרשו חז"ל אשרי העם יודעי תרועה, וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, אלא שיודעין לפתות את בוראן בתרועה, כי אומות העולם כאשר יש להם צרה וצוקה נופלים ביאוש, ושוב אינן מתעוררים לעשות רצון ה', אבל לא כן בני ישראל דאף בזמן של תרועה גנוחי גנח ילולי ליל אינם אובדים בטחונם בה', וממילא מתעוררים לתשובה תפילה וצדקה, עכ"ד.

ובזה יתבאר מה שאמר יוסף הצדיק וישלחני אלקים לפניכם, שהקב"ה שלחו למצרים שיתנסה בניסיונות קשים וגמורים, והכל כדאי לשום לכם שארית בארץ, בדורות העתידיים אף אם יהיו בני ישראל בשפל המצב ע"ד (תהלים מד טז) כי שחה לעפר נפשנו דקה לארץ בטננו, יהיה להם שארית להתחזק ולדעת כי ישועת ה' כהרף עין, ואם עושים תשובה ומורבים בתפלה להקב"ה, אזי השי"ת עוזר לכל אחד מישראל באיזה מצב שהוא להחיות לכם לפליטה גדולה, ישועה חוץ לדרך הטבע. ומזה יש להתחזק בכל המצבים, כי לפעמים יש יסורים ועגמו"ג, וצריכים להתחזק ולבטוח בה' ולא ליפול בספק היאוש, אלא להאמין דלה' הישועה, ועל האדם רק לעשות תשובה ולהתפלל לפני הקב"ה, ואז יבא ישועת ה', וכמו שהיה אצל יוסף הצדיק במצרים.

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת ויגש שנת תשס"ט לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב

עוד יתבאר על פי מה שפירש בספר דרך אמת (פרק ו) מאמר הכתוב (משלי ד כג) מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים, כי אמרו חז"ל (אסתר פ"ו ט"ג) צדיקים לבם ברשותם רשעים הם מסורים ביד לבם, והלב במאסר ברשותו של יצר הרע, וזה שאמר מכל משמר שתרה לעשות לנפשך לשמור איבריך מכל סיג ופגם, בעיקר נצור לבך, שלא יהיה נאסר ברשותו של יצר הרע, כי ממנו מהלב תוצאות חיים לכל האברים, ואם הלב נשמר כראוי מכל סיג ופגם ממילא כל האיברים נשמרים כראוי. אולם אם חלילה נפל הלב במאסר היצר הרע אז אי אפשר לו לאדם להקדיש את לבו לאבינו שבשמים, ע"ד דק"ל (בבא קמא ע"ה): גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו, וזה שאמר (איגה ג מא) נשא לבינו אל כפים, שהלב היא מסור בידינו, אז אל אשכחם כבוד נוכח להקדישו לשמים, עכ"ד.

ומרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (להשועה רבה אות סב) פי' בזה מה שאנו מתחננים הושענא למענך גואלינו, על פי מה שכתב בצפנת פננת (פ' שמות) שיש ג' מיני גליות, הא' גלות ישראל בין העמים, הב' גלות ישראל בין רשעי ישראל, הג' גלות הנשמה אצל יצר הרע. ועל זה אנו מתפללים אל הקב"ה שיגאלינו מהגלות והשביה אצל היצה"ר מה שהלב במאסר אצלו, עכ"ד.

והנה אמרין בגמרא (ראש השנה טז) אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאלו עקדתם עצמיכם לפני. ולפי זה על ידי תקיעת שופר נחשב כאלו עקדנו עצמינו לפני, אמנם כל זה הוא אם הלב ברשותו אז יכול להקדישו ולמסור עצמו לשמים לקרבן, אבל אם אין הלב ברשותו אלא הוא שבשי ובמאסר אצל יצור, אם כן איך יקדיש ואיך יקריב דבר שאינו ברשותו אלא ברשות יצור, הלא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו דוקא. אכן איתא בגמרא (שם יא) בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים, והנה בכל מעשה האבות הקדושים נעשה פועל דמיוני לדורות הבאים כמבואר ברמב"ן (פ' לך), אם כן על ידי שיצא יוסף מבית האסורים בראש השנה, נחקק הדבר באותו יום שהזמן מסוגל ליציאה מבית האסורים, וכל איש מישראל אם יהיה שבשי ובמאסר היצר יכול לצאת בכח ההשפעה שפתח יוסף הצדיק צינור לדורות הבאים לכל בני ישראל, כי בני ישראל הם בני יוסף, וכמבואר בגמרא (סנהדרין טז): כל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, כדכתיב (תהלים עז טז) גאלת ברוע עמך בני יעקב ויוסף סלה, וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד, אלא יעקב ילד ויוסף כלכל לפיכך נקראו על שמו. ובכך מעשה אבות סימן לבנים, ועל ידי שיצא יוסף בראש השנה מבית האסורים,

נעשה מזה פועל דמיוני לדורות הבאים לכל ישראל שיוכלו לצאת משבי ומאסר היצר.

וי"ל בזה הכתוב (תהלים פא ד) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. ולפי דרכינו הכוונה תקעו בחודש שופר, היינו בשופר של איל כדי להזכיר עקידת יצחק ונחשב כאלו עקדנו עצמינו, ואם תאמר דאין הקרבן חשוב כי אנו שבשי היצר, ואינו יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו, על זה אמר עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים, דיוסף הצדיק הוא עדות לזה כי הוא יצא ביום זה ממאסר ממצרים, ולכן בראש השנה הוא יום חירות ותוקעין ביום זה בשופר, כי האדם נעשה חירות ממצ"ר ויש היכולת ביד האדם להקדיש רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו להשי"ת ונחשב כאלו עקדנו עצמינו לפני ה'.

ובלתינו בדרך יל"פ מה איתא במדרש (שמו"ד פ"א ט"ה) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, על שם גאולת ישראל וזכרו כאן, ראובן על שם ראה ראיתי את עמי עמי, שמעון על שם וישמע אלהים את נאקתם וכו' יוסף על שם שתידי הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל ממלכות הרשעה כשם שנאל אותם ממצרים, דכתיב (ישעיה יא יא) והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו וגו'. ולכאורה צ"ב למה דוקא שם יוסף רומז על הגאולה העתידה. דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין יז): אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכן פסק הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ז ט"ה) כל הנביאים כולן צוו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה. אמנם קשה איך אפשר לזכות לנקודה של תשובה בזמן אשר הלב אינו ברשות האדם והיצה"ר שולט עליו, והוא מעכב שלא יזכה בעיניו ובכבל ויצא מבית האסורים, בזה נעשה פועל דמיוני לדורות הבאים, אשר כל אחד מישראל אשר המצא תמצא שבשי ומאסר היצר, ויהיו ידיו אסורים מלקיים מצות ומעש"ט ולעסוק בתורה, יוכל לצאת משבי ומאסר היצר על ידי הפועל דמיוני שנעשה מיוסף הצדיק שפתח פתח בית האסורים וזכה פעל עד סוף כל הדורות שבכל עת אשר יהיה האדם שבשי ומאסר היצר יוכל לצאת משם, ויהיה בידו לעסוק בתורה ולקיים מצות ומעש"ט, ועל ידי זה יוכל לשוב בתשובה אל השי"ת, ועל ידי התשובה נזכה לגאולה שלימה, ולזה רמז שם יוסף על הגאולה העתידה, כי בזכותו יוכלו בני ישראל לעשות תשובה באנחה אמיתית לפני הבורא ויזכו לגאולה העתידה.

וזה שאמר יוסף הצדיק וישלחני אלהים לפניכם, שירד יוסף למצרים והיה בבית האסורים ויצא משם, והכל היה כדי לשום לכם שארית בארץ, שעשה פועל דמיוני לדורות הבאים שיוכל האדם לצאת משבי ומאסר היצר, ועל ידי זה להחיות לכם לפליטה גדולה, שיוזכר לעוד הנביא והיה ביום ההוא יוסף ה' שנית ידו, ונזכה לגאולה העתידה.

והשי"ת יעזור שנוכה לעשות רצון הבורא, ונזכה להגיע לנקודה אמיתית של תשובה, והשי"ת יאיר בלבבות בני ישראל והרהור תשובה בשלימות, אף לאלו שהם בשפל המדרגה שבויים ביד יצרם, ובזכות יוסף הצדיק נזכה לצאת משבי ומאסר היצר ולזכות לנקודה אמיתית של תשובה, עדי נזכה כולנו לביאת גואל צדק בהתורמות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

